

Соколенко Л.Ф.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Sokolenko Lyudmila

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

ВИКОРИСТАННЯ SWOT-АНАЛІЗУ ДЛЯ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАВДАНЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КЕРУЮЧОЇ КОМПАНІЇ У СФЕРІ ЖКГ

USING SWOT ANALYSIS IN FORMING ACCOUNTING TASKS FOR A HOUSING AND COMMUNAL SERVICES MANAGEMENT COMPANY

Удосконалення організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку господарських операцій керуючих компаній сфери ЖКГ потребує ризик-орієнтованого підходу, адже ці компанії діють в умовах значних недоліків інституційного середовища, фінансових та інших ризиків. Доведено доречність використання SWOT-аналізу для формулювання завдань бухгалтерського обліку керуючої компанії у сфері ЖКГ. Сформульовано сильні та слабкі сторони діяльності досліджуваних компаній, а також загрози та можливості їхнього зовнішнього середовища. Це дало змогу сформулювати завдання бухгалтерського обліку керуючої компанії та викласти їх у вигляді TOWS-матриці, що наглядно ілюструє формування завдань у відповідь на оцінені ризики. Це дає змогу на практиці укріпити значення бухгалтерського обліку як інформаційної системи, функціонування якої спрямоване на зниження ризиків діяльності компанії та укріплення її сильних сторін.

Ключові слова: керуюча компанія у сфері ЖКГ, SWOT-аналіз, завдання бухгалтерського обліку, житлово-комунальні послуги, житлово-комунальна інфраструктура.

Совершенствование организационно-методических основ бухгалтерского учета хозяйственных операций управляющих компаний сферы ЖКХ нуждается в риск-ориентированном подходе, ведь эти компании действуют в условиях значительных недостатков институциональной среды, финансовых и других рисков. Доказана уместность использования SWOT-анализа для формулирования задач бухгалтерского учета управляющей компании в сфере ЖКХ. Сформулированы сильные и слабые стороны деятельности исследуемых компаний, а также угрозы и возможности их внешней среды. Это позволило сформулировать задачи бухгалтерского учета управляющей компании и представить их в виде TOWS-матрицы, наглядно иллюстрирующей формирование задач в ответ на оцененные риски. Это позволяет на практике укрепить значение бухгалтерского учета как информационной системы, функционирование которой направлено на снижение рисков деятельности компании и укрепление ее сильных сторон.

Ключевые слова: управляющая компания в сфере ЖКХ, SWOT-анализ, задачи бухгалтерского учета, жилищно-коммунальные услуги, жилищно-коммунальная инфраструктура.

Improving the organizational and methodological principles of accounting for operations of housing and communal managing companies requires a risk-oriented approach, because these companies facing the significant scarcities of the institutional environment, financial and other risks. The appropriateness of using SWOT analysis for formulating the tasks of accounting of the housing and communal managing companies has been proved. The strengths and weaknesses of studied companies have been formulated as well as the threats and opportunities of their external environment. This made it possible to formulate the accounting tasks of the housing and communal managing companies and to present them in the form of a TOWS matrix, which clearly illustrates the formation of tasks in response to the estimated risks. Particularly tasks include: providing reliable costing of housing and communal services; creation of an information support system for improving contractual work with suppliers and reducing costs; increasing the flexibility of informational system for controlling the volume and structure of provided services, their cost and consumer payments; providing opportunities for generating advanced analytical information on the consumer debt status, forecasting its payment period taking into account the regional risks and under the conditions of client interaction digitalization; displaying the information on received transfers and targeted financing, as well as directions of their use; ensuring full and reliable disclosure of information on financial and economic status of the management company, state of housing and communal infrastructure, investments; generation of extended analytical information on the state of housing and communal infrastructure, needs of its improvements and repairs; formation of databases on volumes, timeliness and frequency of consumer payments for estimating of incomes within the framework of liquidity management and implementation of debt restructuring procedures. This allows in practice to strengthen the role of accounting as an information system, which tasks are aimed at reducing company's risks and strengthening its strengths.

Key words: housing and utility management company, SWOT analysis, accounting tasks, housing and communal services, housing and communal infrastructure.

Постановка проблеми. В умовах нестабільності ринкового середовища та значних інституційних трансформацій усіх сфер національної економіки

дослідження ризиків та загроз функціонування компанії набуває вирішального значення для побудови її бізнес-процесів, зокрема у сфері ЖКГ. При цьому

вдосконалення організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку відповідних господарських операцій також вимагає ризик-орієнтованого підходу, адже він дає змогу враховувати системні аспекти середовища функціонування. У цьому аспекті доречно використовувати управлінські та маркетингові інструменти для вивчення бізнес-середовища компанії, що дасть змогу потенційно будувати концепцію формування її системи бухгалтерського обліку виважено й обґрунтовано. Зокрема, це зумовлює актуальність представленого дослідження, в якому здійснено спробу розроблення порядку використання SWOT-аналізу для формулювання завдань бухгалтерського обліку керуючої компанії у сфері ЖКГ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань організаційно-методичних положень функціонування сфери ЖКГ, проблем установаження та регулювання тарифів на відповідний вид послуг приділили увагу Н.М. Матвєєва [3], В.В. Тітяєв [4], Н.О. Гура, М.В. Квасниця, П.О. Яковлев, О.В. Захарова, Я.В. Драпеза. Вони досліджували інституційне середовище ЖКГ, указували на ризики та перспективи роботи компаній галузі, описували їхній вплив на соціально-економічне становище населення.

Мета статті полягає у науковому обґрунтуванні формулювання завдань бухгалтерського обліку керуючої компанії у сфері ЖКГ на основі результатів використання SWOT-аналізу. Зокрема, найбільшу увагу приділено дослідженню впливу ризиків заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг.

Виклад основного матеріалу. У межах власних досліджень проблем формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги Н.М. Матвєєва інтерпретує існуючі у науці точки зору: «Одна (радикальна) полягає у тому, що у сфері ЖКГ пропонується впровадження ринкового ціноутворення <...>. Прихильники іншої точки зору (компромісної) стверджують, що ціни на основні житлово-комунальні послуги мають бути виключно регульованими, оскільки в галузі відсутні умови для вільного ціноутворення <...>» [3].

У ході вивчення затверджених тарифів на водопостачання та водовідведення за регіонами України [1; 2] проведено аналіз варіації показників та встановлено таке. Найвищими є тарифи на водовідведення за куб. м у Білій Церкві та Кропивницькому (13,73 та 13,74 грн за куб. м відповідно), а найнижчими – у Львові та Запоріжжі (5,56 та 5,72 грн за куб. м відповідно). Проте різниця між указаними тарифами становить майже 2,5 рази, хоча виходячи з рівня доходів населення навантаження таких тарифів на домогосподарства не є рівномірним. Аналогічна ситуація спостерігається і з водопостачанням, адже різниця між 7,1 грн за куб. м у Луцьку та 17,63 грн за куб. м в Ужгороді також становить 2,5 рази.

Зауважимо також, що паралельно з тарифами на куб. м водопостачання та водовідведення встановлюється тариф на одну особу виходячи з певного нормативного споживання. Аналіз варіації відповідних тарифів за

регіонами України [1; 2] дав змогу дійти висновку про ще більші асиметрії, адже найнижчий тариф на водовідведення на одну особу у Чернівцях – 35,88 грн, при цьому у Білій Церкві аналогічний показник становить 141,97 грн (різниця у чотири рази). Разом із тим тариф на водопостачання варіюється з 38,05 грн у Житомирі і 38,91 грн у Луцьку до 182,51 грн у Маріуполі, що в 4,8 рази більше. При цьому очевидної різниці в доходах у вказаних містах немає, а рівень життя та витрати домогосподарств приблизно співвимірні.

За словами В.В. Тітяєва, «існуюча «ручна» практика коригування житлово-комунальних тарифів містить у собі серйозні системні недоліки. Більше того, вона входить в пряме протиріччя з головними принципами економічної науки» [4]. Нами ж у результаті дослідження зафіксовано значні відмінності в обсягах тарифів на окремі види житлово-комунальних послуг, що визначає різне тарифне навантаження на домогосподарство, оскільки не корелює з рівнем їхніх доходів. Із цього робимо висновок, що і заборгованість за житлово-комунальні послуги має різко відрізнятися за регіонами, що впливатиме на фінансово-господарську результативність діяльності керуючих компаній у відповідних регіонах.

Водночас із мікроекономічного погляду це стримує розвиток самих підприємств сфери ЖКГ, адже заборгованість за спожиті населенням послуги знижує рівень ліквідності таких суб'єктів господарювання, визначає неможливість оперативного реагування на потреби ремонту матеріально-технічної бази, а також належним чином планувати навіть на нетривалий період обсяги капітальних інвестицій.

Для цілей аналізу стану покриття заборгованості за спожиті населенням житлово-комунальні послуги нами за даними Міністерства розвитку громад та територій України проаналізовано заборгованість за житлово-комунальні послуги. Такий стан є закономірним, виходячи в тому числі з існуючих проблем необґрунтованого формування собівартості житлово-комунальних послуг, а також необізнаності споживачів із механізмами встановлення житлово-комунальних тарифів та нарахування оплати за відповідні послуги (рис. 1).

Разом із тим диспропорції у тарифах на житлово-комунальні послуги за регіонами, які були встановлені вище, а також різне соціально-економічне становище населення відповідних регіонів визначають потребу оцінки ризиків зростання заборгованостей за житлово-побутові послуги в окремих регіонах. Для проведення даної оцінки нами сформульовано припущення про те, що наявний стан та динаміка заборгованості мають певний характер для окремих регіонів, що в подальшому визначає рівень ризику керуючих компаній та інших операторів житлово-комунальних послуг щодо виникнення значної дебіторської заборгованості населення за такі послуги.

Із цієї метою вважаємо за доцільне згрупувати регіони України за рівнем такого ризику, що є можливим із використанням агломеративного ієрархічного

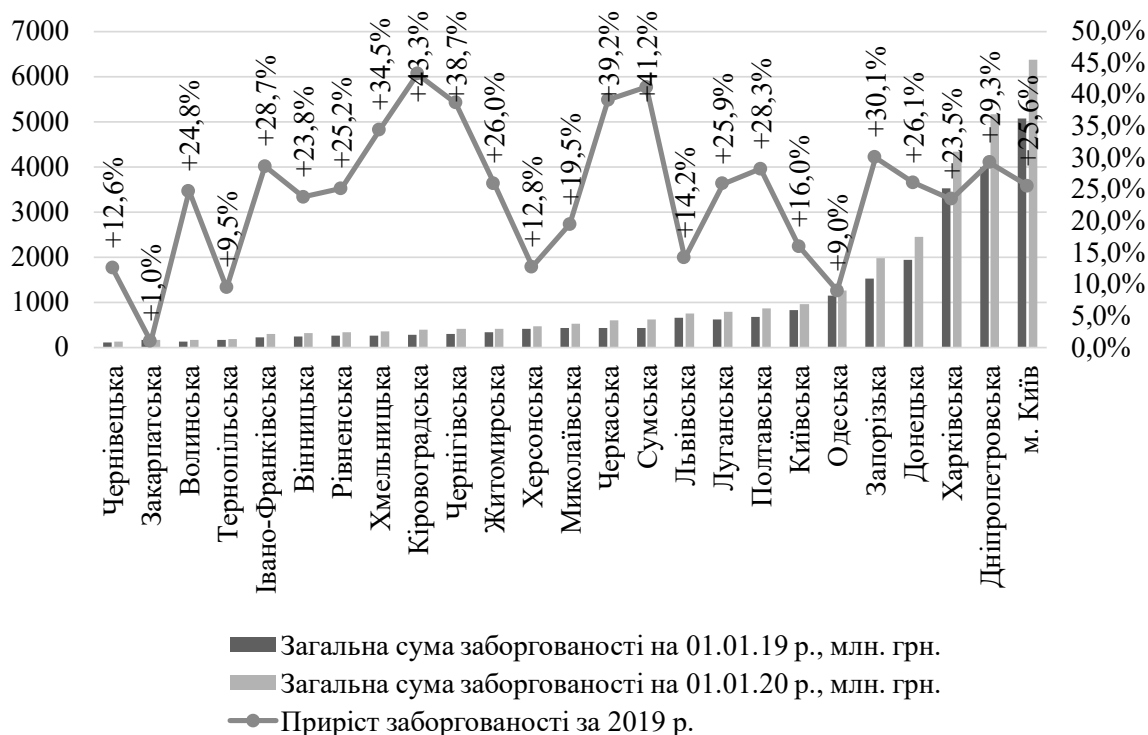

Рис. 1. Аналіз обсягів та динаміки заборгованості за житлово-комунальні послуги у 2019 р. (за регіонами України)

Джерело: побудовано автором за даними [5; 6]

алгоритму класифікації. Базуючись на розрахунку Евклідової відстані нами кластеризовано 23 адміністративні одиниці України (за винятком АР Крим, дані за якою недоступні, а також Донецької та Луганської областей, дані за якими є неповними та відрізняються значними відхиленнями) (табл. 1).

Використання даного підходу до кластеризації дає змогу визначити рівень ризику, який притаманний окремому регіону щодо рівня та тенденцій заборгованості, що дає змогу керуючій компанії оцінювати загрози зростання заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги для забезпечення належного рівня ліквідності.

На основі окреслених висновків щодо особливостей функціонування сфери ЖКГ нами побудовано SWOT-матрицю діяльності керуючої компанії ЖКГ, яка стала базисом формулювання TOWS-матриці завдань бухгалтерського обліку.

Так, у зв'язку з появою ширших можливостей щодо вибору управляючої компанії реально посилюється конкуренція на ринку житлово-комунальних послуг, а самі управляючі компанії вдаються до методів як цінової, так і нецінової конкуренції. Одним із векторів нарощення конкурентних переваг стає розроблення платформ та персоналізованих інтерфейсів для комунікації зі споживачами. При цьому засоби цифровізації бізнес-процесів дають змогу не тільки донести необхідну інформацію до споживачів житлово-комунальних послуг як основних стейкхолдерів, а й отримувати оперативну інформацію від спо-

живачів, проводити онлайн-розрахунки, формувати персоналізовані звіти.

Виходячи з тенденцій цифровізації бізнес-процесів та зумовленої нею модернізації системи бухгалтерського обліку в цілому, нами на основі власних досліджень встановлено особливості бухгалтерського обліку операцій управляючих компаній у сфері житлово-комунального господарства.

Ураховуючи те, що управляюча компанія здійснює комплексне обслуговування будинку, а самі мешканці можуть визначати обсяги надання послуг, наприклад з утримання прибудинкових територій, калькулювання собівартості таких послуг має здійснюватися опціонально, тобто виходячи з набору та обсягів таких послуг, які прописані в договорах зі споживачами. Зокрема, мешканці будинку визначають структуру пакету послуг та частоту надання кожної з них, що зумовлює потребу позамовного обліку витрат та калькулювання собівартості пакету послуг. При цьому більшість управляючих компаній обслуговує паралельно декілька багатоквартирних будинків. Тому в бухгалтерському обліку формується розширена аналітика за рахунками калькулювання собівартості послуг, адже факт надання мешканцям окремого будинку пакету послуг щомісяця формуватиме витрати на таке надання.

У зв'язку з тим, що управляюча компанія укладає господарські договори на постачання побутових послуг операторами ринків електроенергії, газопостачання, водопостачання та водовідведення, в обліку слід налагодити систему пропорційного розподілу

Кластери регіонів України за приростом заборгованості за житлово-комунальні послуги та загальним рівнем їх оплати у 2019 р., %

Кластер	Області	Приріст/зниження заборгованості за 2019 р., %	Середній рівень оплати населенням за 2019 р., %	Загальний ризик зростання заборгованості населення за житлово-комунальні послуги
Кластер 1	Закарпатська	Низький рівень 1,0	Рівень нижче середнього 92,6	Дуже низький ризик
Кластер 2	Київська, Львівська, Чернівецька, Миколаївська, Одеська, Тернопільська, Херсонська	Низький та нижче середнього рівень 9-19,5	Середній та високий рівень 91,8-98	Досить низький ризик
Кластер 3	Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Полтавська, Рівненська, Харківська, м. Київ	Рівень, переважно вище середнього 23,5-30,1	Низький та середній рівень 84,8-97,1	Досить високий ризик
Кластер 4	Кіровоградська, Сумська, Черкаська, Чернігівська, Хмельницька	Високий рівень 34,5-43,3	Низький та нижче середнього рівень 88,1-93,1	Дуже високий ризик

Примітка: для кластеризації не використано показники АР Крим, дані за якою недоступні у досліджуваній період, а також виключено дані Донецької та Луганської областей, дані за якими є неповними та відрізняються значними відхиленнями

їхньої вартості на аналітичні рахунки витрат на надання послуг окремим багатоквартирним будинкам. Саме із цієї причини облікова система має використовувати алгоритми розподілу вартості спожитих ресурсів за договорами для забезпечення максимально коректної оцінки витрат за кожним будинком. А виходячи з того, що всі послуги мешканцям будинку та їхня вартість чітко визначені в договорі на обслуговування будинку управляючою компанією, споживачі обізнані з нормативним обсягом послуги та платою за її надання, що дає змогу сторонам договору оперативно здійснювати взаємний контроль повноти виконання господарського договору.

Управляючі компанії для забезпечення якісного обслуговування населення формують значну матеріально-технічну базу, яка включає спеціальну техніку, використання якої також має враховуватися належним чином, а амортизаційні відрахування мають сприяти модернізації та відновленню машинно-технічного складу. За рахунок розширення спектру обслуговуваних багатоквартирних будинків управляюча компанія може досягати більш вигідних умов договорів із постачальниками ресурсів та підрядниками, а вивільнені кошти інвестувати в розвиток матеріально-технічної бази.

Водночас формування цифрового простору взаємодії між управляючою компанією та споживачами їхніх послуг дасть змогу забезпечувати оперативну передачу даних, отримувати сповіщення про проблеми, що виникають у споживачів послуг, та даватимуть змогу отримувати від управляючої компанії розширені аналітичні звіти про структуру та вартість наданих пакетів послуг, що забезпечуватиме прозорість взаємного інформування сторін господарського договору на обслуговування. У цілому це сприятиме модернізації всієї системи житлово-комунального обслуговування, дасть змогу усунути застарілі принципи роботи зі споживачами таких послуг, створить можливість ефективної

взаємодії між економічними агентами для поліпшення побутових умов життя населення.

Ці обставини визначають доцільність формулювання завдань бухгалтерського обліку, оскільки, на нашу думку, правильно сформульовані завдання дають змогу скерувати організаційно-методичні положення на уможливлення використання сильних сторін керуючої компанії в межах існуючих можливостей галузі, а також нівелювати ризики та загрози, притаманні їй. Тому з використанням методологічного інструментарію TOWS-матриць нами сформульовано завдання бухгалтерського обліку діяльності керуючої компанії у сфері ЖКГ (табл. 2).

Висновки. Таким чином, у ході дослідження продемонстровано можливості використання інструментарію SWOT-аналізу для формулювання завдань бухгалтерського обліку. Окрім того, сформульовано завдання бухгалтерського обліку діяльності керуючої компанії у сфері ЖКГ, до яких віднесено такі:

- забезпечення достовірного та економічно обґрунтованого калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг, їх пакетів для забезпечення подальшого управління собівартістю та її оптимізації;
- створення системи інформаційної підтримки для вдосконалення договірної роботи з постачальниками і підрядниками щодо зниження витрат, а також потреб розширення обладнання житлового фонду, його модернізації за умов оптимізації витрат керуючої компанії на такі поліпшення;
- підвищення гнучкості формування інформації про стан розрахунків зі споживачами, обсяги та структури наданих послуг, їхню вартість;
- забезпечення можливостей формування розширеної аналітичної інформації про стан заборгованості споживачів, прогнозування періоду її погашення з урахуванням ризиків, притаманних регіону, та в умовах цифровізації взаємодії керуючої компанії з клієнтами;

TOWS-матриця завдань бухгалтерського обліку діяльності керуючої компанії

	Сильні сторони (Strengths, S) 1. Можливість досягнення «ефекту масштабу» 2. Налагоджені зв'язки з підрядниками 3. Відпрацьовані схеми взаємодії зі споживачами 4. Доцільність упровадження цифрових технологій	Слабкі сторони (Weaknesses, W) 1. Незадовільний фінансово-господарський стан 2. Інвестиційна непривабливість діяльності 3. Зношеність основних фондів 4. Висока ймовірність заборгованості за спожиті послуги
Можливості (Opportunities, O) 1. Можлива підтримка з боку комунальних установ та органів державної влади 2. Широкий ринок споживачів послуг 3. Переважне використання місцевих матеріалів	S1O2. Забезпечення достовірного та економічно обґрунтованого калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг, їх пакетів для забезпечення подальшого управління собівартістю та її оптимізації	W1O1. Своєчасне та достовірне відображення інформації про отримані трансферти та цільове фінансування, а також напрями їх використання
	S2O3. Створення системи інформаційної підтримки для вдосконалення договірної роботи з постачальниками і підрядниками щодо зниження витрат керуючої компанії	W2O1. Забезпечення повного та достовірного розкриття інформації про фінансово-господарський стан та результати діяльності керуючої компанії, стан житлово-комунальної інфраструктури, капітальні інвестиції та обсяги діяльності
	S3O2. Підвищення гнучкості формування інформації про стан розрахунків зі споживачами, обсяги та структуру наданих послуг, їх вартість	W3O2. Формування розширеної аналітичної інформації про стан житлово-комунальної інфраструктури та інтенсивність її використання споживачами
	S4O2. Цифровізація взаємодії керуючої компанії з клієнтами на основі створення користувацьких інтерфейсів, що дають змогу отримати інформацію в режимі реального часу, подати інформацію та здійснити розрахунки	W4O2. Формування баз даних щодо обсягів, своєчасності та періодичності оплати спожитих комунальних послуг для застосування алгоритмів прогнозування ймовірної суми дебіторської заборгованості споживачів під час управління ліквідністю
Загрози (Threats, T) 1. Низькі темпи розширення житлового фонду 2. Низький рівень обладнання житлового фонду 3. Відсутність довгострокового планування інвестицій 4. Асиметрії в обсягах та динаміці заборгованості за спожиті послуги	S1T1. Забезпечення економічно обґрунтованого калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг з урахуванням розширення сфери обслуговування компанії	W3T1. Формування розширеної аналітичної інформації про стан житлового фонду та житлово-комунальної інфраструктури, потреби капітальних поліпшень та ремонту для уникнення його виведення з експлуатації
	S2T2. Моніторинг потреби долучення підрядників до розширення обладнання житлового фонду, його модернізації за умов оптимізації витрат керуючої компанії на такі поліпшення	W2T2. Забезпечення можливості ідентифікації сегментів діяльності, які потребують капітальних інвестицій для формування планів модернізації житлового фонду та його інфраструктури
	S4T3. Формування гнучких алгоритмів обробки даних та прогнозування для підвищення обґрунтованості складання фінансових та інших планів	W2T3. Забезпечення можливості розрахунку показників окупності капітальних інвестицій з урахуванням майбутнього розширення обсягів експлуатації житлового фонду та його інфраструктури
	S4T4. Забезпечення можливостей формування розширеної аналітичної інформації про стан заборгованості споживачів, прогнозування періоду її погашення з урахуванням ризиків, притаманних регіону	W4T4. Формування баз даних щодо обсягів, своєчасності та періодичності оплати спожитих комунальних послуг для своєчасного контролю та запровадження процедури стягування або реструктуризації заборгованості

Джерело: сформовано автором за результатами опрацювання аналітичних даних щодо сфери ЖКГ в Україні та системи її нормативно-правового забезпечення

- своєчасне та достовірне відображення інформації про отримані трансферти та цільове фінансування, а також напрями їх використання;
- забезпечення повного та достовірного розкриття інформації про фінансово-господарський стан та результати діяльності керуючої компанії, стан житлово-комунальної інфраструктури, капітальні інвестиції тощо;
- формування розширеної аналітичної інформації про стан житлового фонду та житлово-комунальної

- інфраструктури, потреби капітальних поліпшень та ремонту для уникнення його виведення з експлуатації;
- формування баз даних щодо обсягів, своєчасності та періодичності оплати спожитих комунальних послуг для застосування алгоритмів прогнозування ймовірної суми дебіторської заборгованості споживачів у межах управління ліквідністю та для своєчасного контролю та запровадження процедури стягування або реструктуризації заборгованості.

Список літератури:

1. Інформація про тарифи на централізоване водовідведення та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових мереж) для населення по базових підприємствах станом на 1 січня 2020 року. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL : http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Tarifi_stokipa-01.01.20.pdf (дата звернення: 19.02.2020).
2. Інформація про тарифи на централізоване водопостачання та послуги з централізованого постачання холодної води для населення по базових підприємствах станом на 1 січня 2020 року. *Міністерство розвитку громад*

та території України. URL : http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Tarifi_voda-na-01.01.20.pdf (дата звернення: 19.02.2020).

3. Матвєєва Н.М. Щодо формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги. *Коммунальное хозяйство городов*. 2006. №. 68. С. 115–122.

4. Тітяєв В.В. Моніторинг платежів населення за житлово-комунальні послуги. *Коммунальное хозяйство городов*. 2009. №. 89. С. 253–257.

5. Стан оплати населенням житлово-комунальних послуг станом на 01.01.2019. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL : <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/stan-oplati-na-01.01.19.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).

8. Стан оплати населенням житлово-комунальних послуг станом на 01.01.2020. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL : <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Stan-oplati-na-01-012020.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).

References:

1. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. *Informatsiia pro taryfy na tsentralizovane vodovidvedennia ta vodovidvedennia (z vykorystanniam vnutrishnobudynkovykh merezh) dlia naseleennia po bazovykh pidpriemstvakh stanom na 1 sichnia 2020 roku* [Information on tariffs for centralized sewerage (using internal house networks) for the population by basic enterprises on January 1, 2020]. Available at : http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Tarifi_voda-na-01.01.20.pdf (accessed 19 February 2020).

2. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. *Informatsiia pro taryfy na tsentralizovane vodovidvedennia ta vodovidvedennia (z vykorystanniam vnutrishnobudynkovykh merezh) dlia naseleennia po bazovykh pidpriemstvakh stanom na 1 sichnia 2020 roku* [Information on tariffs for centralized sewerage and sewage (using inter-house networks) for the population by basic enterprises on January 1, 2020]. Available at : http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Tarifi_stoki-na-01.01.20.pdf (accessed 19 February 2020).

3. Matvieieva, N. M. (2006). Shchodo formuvannia ekonomichno obgruntovanykh taryfiv na zhytlovo-komunalni posluhy [On the formation of economically reasonable tariffs for housing and communal services]. *City utilities*, no. 68, pp. 115–122.

4. Titiaiev, V. V. (2009). Monitorynh platezhiv naseleennia za zhytlovo-komunalni posluhy [Monitoring of public payments for housing and communal services]. *City utilities*, no. 89, pp. 253–257.

5. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy (2019). *Stan oplaty naseleenniam zhytlovo-komunalnykh posluh stanom na 01.01.2019 r.* [State of payment for housing and communal services on 01.01.2019]. Available at: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/stan-oplati-na-01.01.19.pdf> (accessed 15 February 2020).

6. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy (2020). *Stan oplaty naseleenniam zhytlovo-komunalnykh posluh stanom na 01.01.2020 r.* [State of payment for housing and communal services on 01.01.2020]. Available at: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Stan-oplati-na-01-012020.pdf> (accessed 15 February 2020).